DOPORUČENÍ RADY EVROPY

O restorativní justici v trestních věcech

RJ:

DOPORUČENÍ RADY EVROPY

O restorativní justici v trestních věcech

přijato
dne 3. října 2018

Česká verze Doporučení Rady Evropy
o restorativní justici v trestních věcech
je neoficiálním překladem, který byl ze zdrojů
Probační a mediační služby vytvořen pro potřeby
projektu Restorative Justice: Strategies for Change.

www.restorativni-justice.cz

Výbor ministrů, na základě podmínek článku 15.b Statutu Rady Evropy, zaznamenaje rostoucí zájem o restorativní justici v členských státech; uznávaje potenciální výhody využití restorativní justice v souvislosti se systémy trestní justice; všímaje si vývoje v členských státech ve využívání restorativní justice jako procesu flexibilního, reagujícího, participačního a problémy řešícího; uznávaje, že restorativní justice může být doplňkem tradičních trestních řízení nebo ji lze využít jako jejich alternativu; maje na zřeteli potřebu rozšířit účast zainteresovaných stran, včetně oběti a pachatele, další postižené strany a širší komunitu při řešení a nápravě škody způsobené trestným činem; uznávaje restorativní justici jako způsob, jak lze stanovit a splnit potřeby a zájmy stran vyváženě, spravedlivě a pomocí spolupráce; uznávaje legitimní zájem obětí mít silnější hlas v souvislosti s reakcí na jejich viktimizaci, komunikovat s pachatelem a získat odškodnění a vyhovění žalobě v justičním procesu; maje na zřeteli důležitost podnítit v pachatelích smysl pro zodpovědnost a nabídnout jim příležitosti učinit změny, které mohou napomoci jejich reintegraci, umožnit nápravu a vzájemné porozumění a odklonit jeod kriminální kariéry uznávaje, že restorativní justice může zvýšit povědomí o důležité roli jednotlivců akomunit při prevenci trestné činnosti a reakci na ni a s ní spojené konflikty, čímž se podnítí konstruktivnější reakce trestní justice; uznávaje, že zjednání restorativní justice vyžaduje specifické dovednosti a volá po praktických kodexech a akreditovaném školení; uznávaje zvyšující se počet výzkumů

a z nich vyplývajících důkazů, které poukazují na efektivnost restorativní justice za použití celé škály metrik, včetně uzdravení oběti z následků TČ, dlouhodobého odklonu pachatele od kriminální kariéry a satisfakce; uznávaje možnou škodu, kterou může jednotlivcům a společnostem způsobit nadměrná kriminalizace a nadužití trestních sankcí, zejména u zranitelných nebo sociálně vyloučených skupin, a že restorativní justici lze využít ve vhodných případech k reakci na trestný čin; uznávaje, že trestný čin má za následek narušení práv a vztahů jednotlivců, jejichž náprava může vyžadovat reakci mimo rámec trestních sankcí; bera v potaz významný přínos nevládních organizací a místních komunit vedoucí k obnovení míru a dosažení společenského souladu a spravedlnosti, a potřebu koordinovat snahy veřejných a soukromých iniciativ; se zřetelem na požadavky vyplývající z Úmluvy oochraně lidských práv a základních svobod (ETS č. 5); maje na paměti Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí (ETS č. 160) a doporučení č. R(85)11 Výboru ministrů členským státům o postavení oběti v rámcitrestního řízení, č. R(87)18 o zjednodušení trestního řízení, č. R(87)20 o společenské reakci na kriminalitu mládeže, č. R (88)6 o společenské reakci na kriminalitu mladistvých z rodin přistěhovalců, č. R(95)12 o trestní politice, č. R(98)1 k mediaci ve věcech rodinných, č. R(99)19 k mediaci v trestních věcech, Rec(2006)2 o evropských vězeňských pravidlech, Rec(2006)8 o pomoci obětem trestných činů, CM/ Rec(2010)1 o probačních pravidlech Rady Evropy a CM/Rec(2017)3 o evropských pravidlech týkajících se

sankcí a opatření uplatňovaných ve Společenství; maje na paměti dokument CEPEJ(2007)13 Evropské komise pro efektivitu justice, který stanoví směrnice pro lepší implementaci doporučení č. R(99)19 k mediaci v trestních věcech; maje na paměti Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla propráva, podporu a ochranu obětí trestného činu; maje na paměti Vídeňskou deklaraci o kriminalitě a justici: Odpověď na výzvy 21. století (10. kongres OSN o prevenci trestné činnosti a zacházení s pachateli, Vídeň, 10. – 17. dubna 2000, A/CONF. 187/4/Rev. 3), rezoluci ECOSOC 2002/12 o základních principech použití programů restorativní justice v trestních věcech, Příručku k programům restorativní justice vydanou Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu v roce 2006 a Rebuilding Community Connections – Mediation and Restorative Justice in Europe, zveřejněná Radou Evropy v roce 2004; doporučuje, aby vlády členských států zohlednily principy stanovené v dodatku k tomuto doporučení, které staví na doporučení č. R(99)19 k mediaci v trestních věcech, při rozvoji restorativní justice a poskytly tento text příslušným státním úřadům a agenturám a v prvé řadě soudcům, státním zástupcům, policii, vězeňské službě, probační službě, poradnám pro mladistvé, pro oběti trestných činů a úřadům pro restorativní justici.

DODATEK K DOPORUČENÍ CM/Rec(2018)8

I. Rozsah doporučení

1. Cílem tohoto doporučení je podnítit členské státy, aby vytvořily a používaly restorativní přístup s ohledem na jejich systémy trestní justice. Prosazuje standardy pro používání restorativní justice v souvislosti s trestním řízením a snaží se zabezpečit práva účastníků a maximalizovat efektivitu procesu při plnění potřeb účastníků. Dalším cílem je podnítit vývoj inovativních restorativních přístupů (které nemusí být součástí trestního řízení) u soudních orgánů, trestní justice a orgánů zabývajících se restorativní justicí.

2. Toto doporučení je adresováno všem veřejným a soukromým orgánům, které fungují v oblasti trestní justice a které postupují nebo předkládají případy restorativní justici, nebo které mohou být jinak schopné využít restorativní justice nebo aplikovat její principy ve své práci.

II.
Definice a obecné zásady

3. „Restorativní justice“ označuje jakýkoli proces, který umožňuje těm, kteří byli poškozeni trestným činem, a těm, kteří za tuto újmu zodpovídají, aby se v případě dobrovolného souhlasu aktivně zúčastnili vyřešení záležitostí vzniklých v důsledku trestného činu, za pomoci školené a nestranné třetí strany (dále jen „zprostředkovatel“).

4. Restorativní přístup má často formu dialogu (přímého či nepřímého) mezi obětí a pachatelem a ve vhodných případech zahrnuje i další osoby přímo či nepřímo zasažené trestným činem. To mohou být blízcí obětí a pachatelů, relevantní odborníci a členové nebo zástupci zasažených skupin. Pro účely tohoto doporučení jsou účastníci restorativního přístupu dále označováni jako „strany“.

5. V závislosti na zemi, kde se používá, a způsobu, jakým se provádí, může být restorativní justice označována jako mediace oběť – pachatel, trestní mediace, restorativní konference, rodinná skupinové konfrence, kruhy společného rozhodování a další.

6. Restorativní proces lze použít v kterékoli fázi trestního řízení. Například ho lze spojit

s odklonem v trestním řízení, obvinění nebo soudního stíhání, kdy se využije ve spojení s policejním nebo soudním rozhodnutím, může k ní dojít před trestním stíháním nebo paralelně s ním, může se konat mezi obviněním a rozsudkem, představovat součást rozsudku nebo k němu může dojít až po schválení nebo vykonání rozsudku. Žádat o restorativní proces mohou orgány trestní justice a soudní orgány, nebo si ji mohou vyžádat strany samy.

7. Potřeba soudního dohledu se zvýší, bude-li mít restorativní justice dopad na soudní rozhodnutí, například je-li zastavení trestního stíhání podmíněno přijatelnou dohodou, nebo je-li dohoda užita u soudu jako soudní rozhodnutí nebo rozsudek.

8. Postupy, které nevyužívají dialog mezi oběťmi a pachateli, lze i tak navrhnout a realizovat způsobem, který je v úzkém souladu se základními principy restorativní justice (viz kapitoly III a VII). Restorativní principy a přístupy lze použít i v rámci systému trestní justice, mimo trestní řízení (viz kapitola VII).

9. „Orgány restorativní justice“ označují kohokoli, kdo uskutečňuje restorativní proces. Mohou to být specializované orgány restorativní justice i soudní orgány, orgány trestního řízení a jiné příslušné úřady.

10. „Orgány soudní moci“ označují soudce, soudy a státní zástupce.

11. „Orgány činné v trestním řízení“ označují policii a vězeňskou a probační službu a orgány dohledu nad mladistvými a organizace pomáhající obětem trestných činů.

12. „Orgány činné v restorativní justici“ označují každý specializovaný orgán (soukromý nebo veřejnoprávní), který poskytuje služby restorativní justice v trestněprávních věcech.

III. Základní principy restorativní justice

13. Nejdůležitějšími principy restorativní justice je, že stranám by mělo být umožněno aktivně se podílet na vyřešení trestného činu (princip participace účastníka), a aby tyto reakce byly primárně směřovány k vyřešení a nápravě újmy, kterou trestný čin způsobil jednotlivcům, vztahům a širší společnosti (princip nápravy újmy).

14. Mezi další klíčové principy restorativní justice patří: dobrovolnost; poradní, zdvořilý dialog;

spravedlivá péče o potřeby a zájmy zúčastněných; procedurální rovnost; kolektivní, na konsenzu založená dohoda; zaměření se na odškodnění, reintegraci a dosažení vzájemného pochopení; a vyhnutí se dominanci. Tyto principy lze využít jako rámec, jímž lze podepřít širší reformy trestní justice.

15. Restorativní přístup by neměl být navržen nebo uskutečněn tak, aby upřednostnil zájmy oběti nebo pachatele jednoho před druhým. Spíše poskytuje neutrální prostor, kde jsou všechny strany vybízeny a podporovány, aby vyjádřily své potřeby, aby tyto mohly být splněny, pokud možno v co nejširším rozsahu.

16. Restorativní proces je dobrovolný a měl by se konat, jen když strany dobrovolně souhlasí, kdy jsou předem plně informovány o povaze procesu a jeho možných výsledcích a důsledcích, včetně toho, jaký případný dopad bude mít proces restorativní proces na budoucí trestní stíhání. Strany by měly mít možnost vzít svůj souhlas zpět kdykoli během procesu.

17. Restorativní proces by měl být uskutečněn důvěrně. Diskuze v rámci restorativního procesu by měly zůstat důvěrné a nelze je následně použít, vyjma toho, pokud s tím dotčené strany budou souhlasit (viz pravidlo 53).

18. Restorativní proces by měl být všeobecně dostupnou službou. Typ, závažnost nebo zeměpisná poloha trestného činu by neměly samy o sobě a bez dalších úvah zabránit tomu, aby restorativní proces byl nabídnut obětem a pachatelům.

19. Služby restorativní justice by měly být k dispozici ve všech fázích trestního řízení. Obětem a pachatelům by relevantní úřady a právní experti měli poskytnout dostatek informací, aby se mohli rozhodnout, zda se chtějí restorativního procesu zúčastnit. Postoupit případy k nim mohou soudní orgány nebo orgány činné v trestním řízení v jakémkoli bodě trestního řízení; toto předem nevylučuje případné zajištění obrácení se na službu restorativní justice samotnou stranou.

20. Orgány restorativní justice by měly v trestním řízení oplývat dostatečnou autonomii. Měla by být zachována rovnováha mezi potřebou těchto orgánů mít autonomii a potřebou zajistit, že jsou dodržovány normy pro jejich praktickou činnost.

IV.

Právní rámec pro restorativní justici v rámci trestního řízení

21. Členské státy mohou chtít ustanovit jednoznačný právní rámec, na který se soudní orgány budou odvolávat ve věcech restorativní justice nebo kde je tento jinak používán způsobem, který má nebo může mít dopad na trestní stíhání nebo soudní řízení.

22. Je-li restorativní justice zajišťována v rámci trestního řízení, měly by být vytvořeny příslušné zásady. Ty by měly zejména řešit postupy stanovující postoupení případů restorativní justici a řešení případů po restorativním přístupu.

23. Je nutné, aby se na restorativním procesu uplatňovaly procesní záruky. Zejména by strany měly být informovány o jasných a efektivních postupech týkajících se stížností a měly by k nim mít přístup. V příslušných případech musí strany získat i přístup k překladatelským službám nebo k právní pomoci.

24. Zahrnuje-li restorativní justice děti (jako oběti, nebo jako pachatele), mají jejich rodiče, zákonní opatrovníci nebo jiní příslušné dospělé osoby

právo zúčastnit se všech řízení, aby se zajistilo, že jsou práva dětí zachovávána. Na jejich účast v restorativní justici by se měly uplatňovat veškeré zvláštní předpisy a právní záruky upravující jejich účast v právních řízeních.

V. Fungování trestní justice ve vztahu k restorativní justici

25. Než dojde k souhlasu s restorativním přístupem, musí zprostředkovatel podat stranám úplné informace o jejich právech, povaze procesu restorativního přístupu, možných důsledcích jejich rozhodnutí zúčastnit se tohoto procesu a podrobnostech postupů při stížnostech.

26. Restorativní přístup se musí uskutečnit pouze s dobrovolným a informovaným souhlasem všech stran. Žádná osoba by neměla být nečestnými prostředky přesvědčována k účasti na restorativní justice. Restorativní justice nesmí zahrnovat ty, kteří nejsou z jakéhokoli důvodu schopni pochopit smysl tohoto procesu.

27. Služby restorativní justice by měly být co nejinkluzivnější; měla by se postupovat s jistou

mírou flexibility, aby byla umožněna účast co nejvíce lidí.

28. Soudní orgány a orgány trestní justice vytvářejí podmínky, postupy a infrastrukturu nezbytnou k postoupení případů restorativní justici, kdykoli je to možné. Osoby s odpovědností za tato postoupení by měly kontaktovat orgány restorativní justice předtím, než učiní toto postoupení, pokud si nejsou jisty, zda nesrovnalosti ohledně věku, dospělosti, intelektuální kapacity stran nebo jiné faktory mohou zabránit použití restorativního přístupu. Jsou-li vhodné podmínky pro postoupení, umožní to školeným zprostředkovatelům ve spolupráci se stranami určit, zda jsou případy vhodné pro restorativní přístup.

29. Zprostředkovatelé musí získat dostatečný čas a zdroje, aby mohli provést adekvátní přípravu, vyhodnocení rizik a následnou práci se stranami. Jsou-li zprostředkovatelé povoláni ze soudních orgánů a orgánů činných v trestním řízení, měli by jednat v souladu s principy restorativní justice.

30. Strany by měly uznat základní fakta případu jako základ zahájení restorativní justice. Účast v restorativním přístupu by neměla být použita jako přiznání viny v následném soudním řízení.

31. Rozhodnutí postoupit trestní případ restorativní justici, kdy je tak učiněno s výhledem na zastavení soudních řízení v případě, že je dosaženo dohody, by mělo být doprovázeno přiměřeným časovým rámcem, během něhož by měly být soudní orgány informovány o stavu restorativního přístupu.

32. Je-li soudem případ postoupen restorativní justici před obviněním nebo odsouzením, mělo by být soudním orgánům rezervováno rozhodnutí jak postupovat po té, co bylo mezi stranami dosaženo výsledné dohody.

33. Než restorativní přístup začne, měl by zprostředkovatel být informován o všech relevantních skutečnostech případu a od příslušných orgánů soudní moci nebo orgánů trestního řízení získat nezbytné informace.

34. Rozhodnutí soudních orgánů zastavit trestní řízení z důvodu dosažení a úspěšné realizace dohody o restorativním přístupu by mělo mít stejné postavení jako rozhodnutí z jiných důvodů, která mají dle vnitrostátního práva za účinek přerušení trestního řízení proti stejným osobám, ohledně stejných skutečností a ve stejném státě.

35. Když je případ vrácen zpět soudu bez dohody mezi stranami nebo po nerealizování takovéto

dohody, je třeba neprodleně přijmout rozhodnutí jak postupovat dál, a to v souladu s hmotněprávními a procesněprávními zárukami dle vnitrostátního práva.

VI. Fungování služeb restorativní justice

36. Služby restorativní justice by měly být řízeny normami, které jsou uznávané příslušnými orgány. Měly by být vytvořeny kompetenční normy a etická pravidla a postupy pro výběr, školení, podporu a hodnocení zprostředkovatelů.

37. Služby restorativní justice a školitelé v oblasti restorativní justice by měli být pod dohledem zodpovědné

38. Služby restorativní justice by měly pravidelně monitorovat práci osob ji zprostředkovávajících, aby zajistily dodržování norem a bezpečnou a efektivní realizaci postupů.

39. Služby restorativní justice by měly vyvinout vhodné systémy pro záznamy dat, které jim umožní sbírat informace o případech, které

řeší. Přinejmenším by měl být zaznamenán typ restorativního přístupu, k němuž bylo přistoupeno, nebo důvody pro nepokročení v jednotlivých případech. Anonymizovaná data by měla být kompetentním úřadem porovnávána na národní úrovni a zpřístupněna za účelem výzkumu a hodnocení.

40. Zprostředkovatelé by měli být vybíráni ze všech částí společnosti a měli by dobře znát místní kultury a komunity. Měli by mít cit a schopnosti, které jim umožní využít restorativní proces v mezikulturním prostředí.

41. Zprostředkovatelé by měli být schopni projevit zdravý úsudek a mít mezilidské dovednosti nezbytné k efektivnímu uskutečňování restorativní justice.

42. Zprostředkovatelé musí absolvovat úvodní školení, než začnou uskutečňovat restorativnípřístup, a také průběžné, praktické školení během služby. Školení by jim mělo zajistit vysokou úroveň odbornosti, kdy je nutno zohlednit dovednosti řešit konflikty, specifické požadavky práce s oběťmi, pachateli a zranitelnými osobami a základní znalosti systému trestní justice. Vhodným způsobem by také měli být vyškoleni odborníci na trestní justici, kteří postupují případy restorativní justici.

43. Zprostředkovatelé by měli být zkušení a absolvovat školení pro pokročilé, než začnou uskutečňovat restorativní přístup v citlivých, složitých nebo závažných případech.

44. Školitelé zprostředkovatelů by měli absolvovat školení o supervizi případů a řízení služeb, které je specifické pro restorativní justici.

45. Poskytovatelé školení by měli zajistit, že jejich materiály a školicí přístupy odpovídají aktuálním důkazům o efektivním školení a postupech zprostředkování.

46. Restorativní justice by měla být uskutečňována nestranným způsobem, na základě skutkové podstaty případu a potřeb a zájmů stran. Zprostředkovatel by vždy měl respektovat důstojnost stran a zajistit, že spolu jednají se vzájemným respektem. Dominanci jedné strany nebo zprostředkovatele v procesu je třeba zabránit; proces by měl probíhat s rovnocennou péčí o všechny strany.

47. Služby restorativní justice zodpovídají za zajištění bezpečného a komfortního prostředí pro proces restorativní justice. Zprostředkovatel by měl mít dostatek času, aby strany na účast připravil, být citlivý k jakékoli zranitelnosti stran a pokud je nezbytné zajistit bezpečnost jedné či více stran, pak přerušit restorativní proces.

48. Restorativní proces by měl být uskutečňován efektivně, ale tempem, které je pro strany zvladatelné. Zejména citlivé, složité a závažné případy mohou vyžadovat zdlouhavou přípravu a následné sledování a strany mohou potřebovat využít jiných služeb, například traumatologických či adiktologických.

49. Aniž by byla porušen princip důvěrnosti sdělení, měl by zprostředkovatel předat příslušným orgánům informace o hrozících nebo závažných trestných činech, které mohou vyplynout v průběhu restorativního procesu.

50. Dohody by měly obsahovat pouze spravedlivé, dosažitelné a poměrně vyvážené kroky, k nimž dají všechny strany dobrovolný a informovaný souhlas.

51. Dohody nemusí obsahovat hmatatelné výsledky. Je na stranách, aby se shodly na tom, že dialog dostatečně uspokojil jejich potřeby a zájmy.

52. Dohody by měly být, pokud možno, založeny na vlastních nápadech stran. Zprostředkovatelé by měli zasáhnout do dohod stran pouze tehdy, když jsou o to požádáni stranami nebo mají-li být některé body jejich dohod zřetelně disproporční, nerealistické nebo nespravedlivé, v kterémžto případě by zprostředkovatelé měli vysvětlit a zaznamenat své důvody pro zásah.

53. Jestliže bude mít restorativní justice dopad na soudní rozhodnutí, měli by zprostředkovatelé nahlásit příslušným soudním orgánům nebo orgánům činným v trestním řízeníuskutečněné kroky a výsledek (výsledky) restorativní justice. I přes povinnosti zprostředkovatelů dle pravidla 49 by jejich hlášení neměla odhalovat obsah diskuzí mezi stranami ani vyjadřovat stanovisko k chování stran v průběhu restorativního procesu.

VII. Pokračující vývoj restorativní justice

54. Restorativní justice vyžaduje, aby byly účinně poskytnuty přiměřené lidské a finanční zdroje. Kde je restorativní justice využívána, tam by státní struktury měly podporovat a koordinovat politiku a vývoj v oblasti restorativní justice soudržným a udržitelným způsobem.

55. Pravidelné konzultace by měly probíhat mezi soudními orgány, agenturami trestní a restorativní justice, právními specialisty, pachateli a skupinami jednajícími za oběti a komunity, aby byl umožněn vývoj ve společném chápání významu a účelu restorativní justice.

56. Soudní orgány a orgány činné v trestním řízení a orgány restorativní justice by měly být povzbuzovány a podporovány, aby se obrátily na místní komunity, aby je informovaly o použití restorativního procesu a tam, kde je to možné, je do procesu zahrnuly.

57. Restorativní justici by měli vykonávat jen ti, kdo jsou dostatečně proškoleni v zprostředkovávání (facilitaci). Je ale radno zvyšovat povědomí všech zaměstnanců a vedoucích pracovníků soudních orgánů a orgánů činných v trestním řízení, stejně jako odborníků na trestní justici v souvislosti s principy řešení konfliktů a restorativní justice, aby tyto principy chápali a byli je schopni aplikovat ve své každodenní praxi.

58. Jsou-li pachatelé odsouzeni k supervizi a dohledu probačními službami, může se restorativní proces konat před supervizí a pomocí nebo zároveň s nimi, včetně plánování výkonu trestu. Využití restorativní justice společně s plánováním rozsudku by umožnilo dohody restorativní justice zvážit při stanovování plánů supervize a pomoci.

59. Zatímco restorativní justici typicky charakterizuje dialog mezi stranami, lze navrhnout a zrealizovat mnoho zásahů, které nezahrnují dialog mezi obětí a pachatelem, a to způsobem, který je v úzkém souladu s principy restorativní justice. To zahrnuje inovativní přístupy k odškodnění,

tzv. navrácení obětí do normálního života a reintegraci pachatelů. Restorativně lze realizovat například plány odškodnění komunity, výbory pro odškodnění, přímou restituci obětem, podpůrné programy pro oběti a svědky, vzdělávání vězňů nebo pachatelů, soudy pro vyřešení problémů, kruhy podpory a zodpovědnosti, ceremoniály reintegrace pachatelů a jejich rodin nebo dalších obětí trestných činů a tak dále, jsou-li tyto uskutečňovány v souladu se základními principy restorativní justice (viz kapitola III).

60. Restorativní principy a přístupy lze také využít v rámci systému trestní justice, ale mimo rámec trestního řízení. Mohou být použity například tam, kde dojde ke konfliktu mezi občany a zástupci policie, mezi vězni a zástupci policie, mezi vězni nebo mezi probačními pracovníky a jejich klienty. Mohou být použity i tam, kde je konflikt mezi zaměstnanci v rámci soudních orgánů nebo orgánů činných v trestním řízení.

61. Restorativní principy a přístupy mohou aktivně užívat i soudní orgány a orgány činné v trestním řízení. Mohou být například využity k vybudování a udržování vztahů: mezi zaměstnanci v oblasti trestní justice; mezi policisty a členy komunity; mezi vězni; mezi vězni a jejich rodinami; nebo mezi vězni a zaměstnanci vězení. Může to pomoci budovat důvěru, respekt a sociální kapitál mezi těmito skupinami nebo uvnitř nich. Restorativní

principy a přístupy mohou aktivně používat soudní orgány a orgány činné v trestním řízení i při řízení a konzultacích a v dalších oblastech personálního řízení a rozhodování. Toto může přispět k vybudování restorativního prostředí uvnitř těchto orgánů.

62. I přes potřebu vykonávat restorativní přístup autonomně ve vztahu k procesu trestní spravedlnosti by měly orgány restorativní justice, soudní orgány, orgány činné v trestním řízení a další příslušné veřejné služby být ve vzájemném kontaktu na místní úrovni, aby podporovaly a koordinovaly využívání a rozvoj restorativní justice v jejich oblasti.

63. Soudní orgány a orgány činné v trestním řízení by měly zvážit jmenování zaměstnance s povinnostmi podporovat a koordinovat využívání restorativní justice v i vně této organizace. Tato osoba by mohla také zodpovídat za styky s dalšími místními organizacemi a společnostmi v souvislosti s rozvojem a využíváním restorativní justice.

64. Členské státy by měly spolupracovat a vzájemně si asistovat při rozvíjení restorativní justice. Toto by mělo zahrnovat sdílení informací o využívání, rozvoji a vlivu restorativní justice a společné vytváření politik, výzkumných, školicích a inovativních přístupů. Členské státy (a/nebo samosprávné celky a relevantní

organizace v rámci členských států) s rozvinutými politikami a postupy restorativní justice by měly sdílet informace, materiály a odborné znalosti a zkušenosti s dalšími členské státy nebo s místními úřady a relevantními organizacemi.

65. Národní a místní vlády, soudní orgány, orgány činné v trestním řízení a restorativní justice by měly podnikat propagační činnost, aby zvýšily povědomí o restorativní justici mezi širokou veřejností.

66. Členské státy by měly prosazovat, podporovat a umožnit výzkum týkající se restorativní justice a usnadňovat hodnocení všech programů nebo projektů, které realizují nebo financují. Služby restorativní justice veškerého druhu by měly umožňovat nezávislé hodnocení jejího procesu a napomáhat při něm.

67. Toto doporučení, principy k němu přiložené a jejich zavedení by měly být pravidelně hodnoceny ve světle významných posunů ve využívání restorativní justice v členských státech a v případě nutnosti by měly být náležitě zrevidovány.

RJ:

restorativni-justice.cz